

Sygn. akt IV CSK 196/19

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku Z. R.
przy uczestnictwie R. J. , L. J. ,
M. J. i M. J.
o stwierdzenie nabycia spadku po H. Ż.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania R. J.
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 26 października 2018 r., sygn. akt XVI Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 26 października 2018 r. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na trzy przyczyny kasacyjne.

Po pierwsze, wskazał na wystąpienie kilku istotnych zagadnień prawnych, wymagających przesądzenia: 1) czy dla oceny oświadczenia woli złożonego przez spadkodawcę w warunkach całkowitego uzależnienia i stosunku zależności pomiędzy spadkodawcą a przyszłym spadkobiercą niezbędna jest opinia psychologa w celu ustalenia, czy jego złożenie w tej dacie i o określonej treści w warunkach zależności narusza swobodę podjęcia decyzji i wyrażenia woli i powoduje nieważność testamentu, 2) czy długotrwałe okradanie jednego z małżonków przez drugiego małżonka ze środków pieniężnych i złotej biżuterii oraz pozbawienie dorobku życia stanowią traumatyczne przeżycia osłabiające aktywność i siłę woli oraz powodują zaburzenia procesu decyzyjnego, świadomości i funkcji poznawczych małżonka okradanego, 3) czy utrata dorobku życia i będąca jego następstwem niemożność terminowego wykonania zobowiązania finansowego w celu zaspokojenia wierzycieli oraz piętrzące się trudności finansowe mogły stanowić obawę utraty mieszkania i stanowić przyczynę złożenia oświadczenia woli w określonej dacie i o określonej treści, 4) czy kolejność dat: zdarzeń i składanych oświadczeń woli oraz sporządzanych czynności prawnych mają znaczenie dla sporządzenia oświadczenia woli złożonego w określonej dacie i o określonej treści i wywołuje określone skutki prawne, oraz 5) czy przyjmowanie leków przeciwbólowych zaburza świadomość i funkcje poznawcze?

Po drugie skarżący wskazał na istnienie potrzeby wykładni art. 945 § 1 pkt 1) i 3 k.c. jako przepisu prawnego budzącego poważne wątpliwości.

Po trzecie, w ocenie skarżącego skarga kasacyjna miała być oczywiście uzasadniona.

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt 2) k.p.c., skarga kasacyjna powinna zawierać przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, a zgodnie z art. 398⁴ § 2

k.p.c. – również wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Każde z tych wymagań ma charakter odrębny; ich dochowanie przez skarżącego podlega wobec tego oddzielnemu badaniu. Rozwiązanie to, którego formalnym potwierdzeniem jest uregulowanie obu wymagań w odrębnych jednostkach redakcyjnych, związane jest z tym, że w postępowaniu kasacyjnym spełniają one odmienną funkcję. Konieczność przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia obejmuje wskazanie przez skarżącego, jakiego rodzaju naruszenia prawa zarzuca zaskarżonemu orzeczeniu, i podanie argumentacji mającej wykazać istnienie tych naruszeń. Z kolei wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie obejmuje wskazanie przyczyn, dla których Sąd Najwyższy powinien rozpoznać skargę, i przedstawienie motywacji mającej potwierdzać istnienie tych przyczyn. Oznacza to, że wskazanie przyczyn kasacyjnych i ich uzasadnienia nie może zastąpić wskazania podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, i na odwrót – wskazanie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia nie może zastąpić wskazania przyczyn kasacyjnych i ich uzasadnienia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, z dnia 24 kwietnia 2002 r., III CK 70/02, nie publ., z dnia 2 grudnia 2003 r., II UZ 101/03, nie publ., z dnia 23 czerwca 2015 r., II CSK 756/14, nie publ.).

Skarżący, składając skargę kasacyjną, chociaż sformułował formalnie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, to w istocie nie wziął pod uwagę odmienności funkcji powołania przyczyn kasacyjnych i ich uzasadnienia oraz powołania podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Wywód mający stanowić uzasadnienie powołanych w skardze kasacyjnej przyczyn przyjęcia jej do rozpoznania (s. 15-16 skargi) w istocie nie zawiera żadnych rozważań na temat tych przyczyn, lecz jedynie ogólne uwagi co do okoliczności mających wskazywać – według skarżącego – na to, że „wydane w niniejszej sprawie orzeczenie przez sąd pierwszej instancji utrzymane w mocy przez sąd drugiej instancji nie może się ostać, jak że jest ono niezgodne ze stanem faktycznym i jako takie nie odpowiada prawu”.

W judykaturze Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja

taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ., z dnia 18 września 2012 r., II CSK 179/12, nie publ. i z dnia 13 marca 2017 r., I CSK 596/16, nie publ.). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by była ona – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżący nie wykazał, że zastosowanie powołanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa, których naruszenie w jego ocenie ma skutkować oczywistą zasadnością skargi, było – w okolicznościach sprawy ustalonych przez Sądy obu instancji – oczywiście błędne lub doprowadziło do tego, że zaskarżone postanowienie jest oczywiście nieprawidłowe. Nie sformułował odrębnego wyводу wskazującego na to, że skarga kasacyjna miałaby być oczywiście uzasadniona. Powołał się na tę przyczynę kasacyjną w sposób ogólny, nie podał zaś konkretnych argumentów, które miałyby świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Istotność zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych

spraw. Zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Potrzeba wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury, oznacza z kolei sytuację, w której w sprawie występuje kwestia o niejasnym charakterze, będąca źródłem istotnych wątpliwości lub różnic zdań w orzecznictwie, mająca znaczenie dla oceny dochodzonego roszczenia (tak Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. oraz z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, nie publ.).

Twierdzenia skarżącego nie wystarczają do wykazania, by w sprawie doszło do ziszczenia się przesłanek wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1) i 2) k.p.c.

Zaprezentowana w skardze argumentacja powinna mieć charakter ściśle jurydyczny i odnosić się do konkretnych regulacji ustawowych, a nie do dokonywanej w sposób subiektywny oceny zgromadzonego w sprawie materiału procesowego. Pytania zostały zredagowane w sposób odbiegający od istoty przedstawionej przesłanki przedsądu, gdyż stopień ich skonkretyzowania oraz osadzenie w stanie faktycznym sprawy wskazują na dążenie do uzyskania odpowiedzi związanej z oceną trafności kwestionowanego rozstrzygnięcia. Sformułowanym przez skarżącego pytaniom nie towarzyszy jakakolwiek argumentacja i analiza prawna wskazująca na to, że stanowią one istotne zagadnienia prawne. Gdy chodzi z kolei o sformułowane w skardze twierdzenie o potrzebie wykładni art. 945 § 1 pkt 1) i 3) k.c., to brak w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie tylko analizy prawnej, ale również przedstawienia wątpliwości, które miałyby wiązać z wykładnią tego przepisu.

Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., I CSK 510/13, nie publ.). Nie jest rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie okoliczności lub domyślanie się na podstawie uzasadnienia wniosku, które z nich uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. akt II UK 38/08, nie publ.; z dnia 14 grudnia 2004 r., sygn. akt II CZ 142/04, nie publ.).

Trzeba ponadto wskazać, że skarżący z jednej strony wskazuje na wystąpienie istotnych zagadnień prawnych i potrzebę wykładni przepisu prawnego, a z drugiej strony powołuje się na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Stanowisko jest wewnętrznie sprzeczne, gdyż, jeżeli dany przepis budzi wątpliwości i jest rozbieżnie interpretowany przez sądy, to nie można twierdzić, że jego naruszenie jest oczywiste. Albo zastosowanie przepisu jest proste i w efekcie jego naruszenie może być oczywiste, albo problem wykładni jest skomplikowany, przez co powoduje poważne wątpliwości, prowadzące do rozbieżności ocen, a tym samym naruszenie prawa przez sąd nie jest oczywiste.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

aj